

Vodní mlýny v údolí řeky Moravice

Domoradovice, Lesní Albrechtice, okr. Opava, Moravskoslezský kraj
16.–20. století

    7 km

Navigační bod: N 49°49'58.39", E 17°50'1.33" (Domoradovický mlýn); N 49°49'46.85", E 17°50'5.38" (Albrechtický mlýn); N 49°49'18.66", E 17°49'6.03" (Rozsocháčský mlýn).

Přístup: Ze Žimrovic (rozcestník Pošta) po červené turistické značce, která vede částečně podél papírenského náhonu, proti proudu řeky Moravice, cca 4,2 km k rozcestníku Papírenský splav. Pod místem, kde začíná papírenský náhon, na louce u řeky pod vzrostlými stromy, je místo, kde se nacházel Domoradovický mlýn. Albrechtický a Rozsocháčský mlýn se nacházely na druhém, pravém břehu řeky Moravice, při asfaltové cestě ze Žimrovic do obory Jelenice. Albrechtický mlýn najdeme v oboře cca 350 m od brány, Rozsocháčský mlýn cca 1,8 km dále po cestě proti proudu řeky, na konci obory, na louce směrem k řece.

↑ Relikt zdiva Rozsocháčského mlýna. Foto M. Zezula 2015

Význam: Řeka Moravice byla díky svému vhodnému spádu ideálním místem pro provoz vodních mlýnů, kterých byly na celém jejím toku přes tři desítky. Mlýny dokládají využívání vodního toku ve vazbě na sídelní síť patrně již od doby kolonizace území při jejím středním toku, i když první písemné zmínky o nich pocházejí až z novověku.

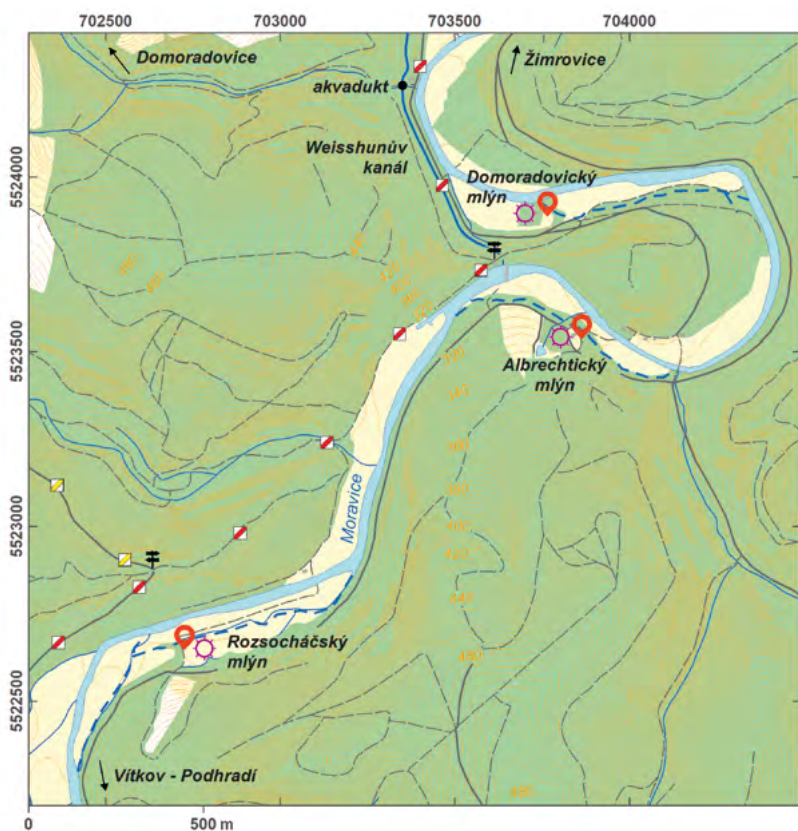
Historie: Vodní mlýny byly známe v antickém světě už od 3. stol. př. Kr. Jejich existence v českých zemích je předpokládána již ve 2. polovině 10. století, širší rozšíření těchto technických zařízení dokládají ale až písemné zmínky z 12. a 13. století. Vodní mlýny jsou zařízení sloužící k mletí obilí, případně jiných potravinářských i nepotravinářských surovin (např. rudy). Tato technologická zařízení fun-

gují tak, že voda svou energii pohání vodní kolo, které díky soustavě převodů pohybuje mlecím zařízením. Podle způsobu přívodu vody na mlýnské kolo jsou rozlišovány mlýny s kolem na horní, střední a spodní vodu. Kromě budov s technologickým zařízením patří k mlýnu také přívodní kanál, tzv. náhon.

Popis: Domoradovický mlýn. V písemných pramenech je Domoradovický mlýn zmiňován od poloviny 17. století. V druhé polovině 19. století koupil mlýn Karel Weissshuhn, který jej v roce 1889 prodal knížeti Lichnovskému, jenž mlýn následně přestavěl na hájenku. Hájenka se na konci 2. světové války stala dočasným útočištěm občanů z Hradce nad Moravicí. Po válce nějakou dobu sloužila k rekreaci dělníkům z Ostravy, než se rozpadla. Vodní náhon je doposud v některých úsecích trochu patrný. Císařské otisky stabilního katastru ukazují, že mlýn v roce 1836 tvořilo 5 kamenných budov a několik menších dřevěných, zakreslena jsou také dvě mlýnská kola. Náhon začínající nad kamenným jezem měl délku cca 700 m.

Albrechtický mlýn. Nejstarší zmínka o tomto mlýnu je z roku 1711. Roku 1862 si mlýn pronajali bratři Karel a Paul Weissshuhnové, oba se zde oženili a k mlýnu přistavěli pilu. Významnému opavskému podnikateli Karlu Weissshuhnovi a jeho ženě Friderice se zde narodily čtyři z jejich celkem třinácti dětí. V roce 1872 se oba bratři i s rodinami přestěhovali do Opavy. Během výstavby papírny v Žimrovicích a k nim vedoucího papírenského náhonu prodal Weissshuhn mlýn majiteli hradeckého panství knížeti Lichnovskému, který jej vzápětí přestavěl na hájovnu. Po válce hájovna sloužila jako ubytovna lesních dělníků a jako rekreační dům. V 70. letech 20. století byla rekonstruována na loveckou chatu. Původní vodní náhon je v terénu patrný minimálně. Podle map stabilního katastru byl areál mlýna v roce 1836 tvořen 6 kamennými a 10 dřevěnými stavbami, náhon měl délku cca 700 m a začínal nad dřevěným jezem.

Rozsocháčský mlýn (Rozsochacký nebo také Lesní mlýn). První zmínka o tomto mlýnu je v urbáři hradeckého panství z roku 1574.

↑ Údolí řeky Moravice s patrným mlýnským náhonem. Foto M. Kalábek 2015

↑ Pozůstatek Rozsocháčského mlýna s náhonem. Foto M. Zezula 2015

Také tento mlýn získal v 19. století Karel Weissshuhn, který jej společně s Albrechtickým mlýnem prodal knížeti Lichnovskému a ten jej opět přestavěl na hájenku. Po 2. světové válce byly budovy bývalého mlýna ještě chvíli obydleny, po opuštění ale zůstaly a rozpadly se. Dnes jsou na místě vidět rozvaliny původních kamenných staveb a původní vodní náhon, jenž byl nedávno obnoven. V roce 1836 sestával areál mlýna z 5 kamenných a 7 dřevěných budov, náhon nad dřevěným jezem měl celkovou délku přes 1 km. [mz]

Literatura: Klápště 2005; Solnický 2007; Galusová 2011.

Okolí:

- (1) Žimrovce (OP), zaniklá pila Šustka: N 49°50'4.62", E 17°49'55.70" (260 m od Domoradovického mlýna).
- (2) Hradec nad Moravicí (OP), vojenské opevnění – šance na Kalvárii: N 49°51'43.77", E 17°53'6.59" (4,9 km od Domoradovického mlýna).
- (3) Hradec nad Moravicí (OP), vojenské opevnění – šance na Hanuši: N 49°52'28.44", E 17°51'30.01" (5 km od Domoradovického mlýna).
- (4) Jakubčovice (OP), vojenské opevnění – šance: N 49°51'1.33", E 17°54'54.76" (6,1 km od Domoradovického mlýna).